

Ս. ՅԱԿՈԲՅԱՆ ԲԵՄԵՆ

«ԱՌԱՋԻՆ ԼՈՒՍԱՆՈՐԶԱՅ ԿԻՐԱՆԻՆ»

(12 դեկտեմբեր, Ն. Տ.)

Մերագան Պատրիարքը իր առաջին ֆարգր խօսեցաւ Ս. Յակոբեանց Մայր Տաճարին մէջ, պատրիարքական Արուեսն: Հետեւեալն է՝ Նորին Ամենապատուութեան ֆարգրին ամփոփումը իր ընդհանուր գիծերուն մէջ:—

Տպաւորիչ է առաքելական Աթոռի մը բնական առաջին անգամ խօսելու պատենականութեան այսպէս շայն եկեղեցւոյ Առաքելական տունին զուգահեռութեամբ: Եթէ աւելի ընդարձակ սահմանի մը մէջ գործադրուած ըլլար կիրակիները իրենց նախորդ օրը տօնուած սուրբերու անունով կոչելու ժողովրդական սովորութիւնը, ինչ որ կը կատարուէ Ս. Լուսաւորչի, Ս. Յակոբայ եւ Ս. Սարգիս տօներուն վաղորդայնի կիրակիներուն համար, չառ ի դէպ պիտի ըլլար Առաջին Լուսաւորչաց կիրակի կոչել այս օրը:

Հիշ. եկեղեցւոյ առաքելականութեան հարցը կրնանք նկատի առնել զգացումի, պատմութեան եւ գիտութեան հրեակ տեսակէտներէն:

Ամբողջ Հայութեան համար այլեւս քրտի հարց մըն է առաջին տեսակէտը: Ի վաղուց, եւ մանաւանդ այժմ, կարծես ազգային զգացումի պահանջ դարձած են առաքելականութեան փաստը եւ տիպոսը: Ժողովուրդ մը, որ առաջին քրիստոնեայ պետութիւնը ունեցած է աշխարհի վերայ, չի կրնար հաւատալ որ քրիստոնէութիւնն իր մէջ պետականացուած օրուան նախօրեակին միայն քարոզուած ու կազմակերպուած ըլլայ իր մէջ: Լուսաւորչի աթոռը մեր պատմական խզմամբն առջեւ նորոգեալ քահանայապետութիւն մըն է միայն: Եթէ մեր առաջին աւետարանիչները առաքելներ եղած ըլլային, եթէ երեք դարերու անընդհատ քարոզութեամբ քոյրորդին պատրաստուած ըլլար զետիւր մեր եկեղեցական կեանքին մէջ, անկարելի պիտի ըլլար որ արքունիք, բանակ եւ ժողովուրդ մէկ անգամէն դառնային Աւետարանի լոյսին: Այնքան հաստատուն է այս իրողութիւնը, որքան սերտ է եւ խոր՝ անոր զգացումը ազգին հոգոյն մէջ:

Այս զգացումը սոսկ ի յառաջագունէ բերում մը չէ՝ ազգին հոգեկան կեանքին մէջ, այլ պատմական տուիքներու վրայ կանգնուած համոզում մը: Ազգային եւ սօսոր գրականութեանց մէջ քիչ չեն եղած այդ օտարազան հաստատող կարեւոր ապացոյցներ: Տեղագրական եւ հնախօսական, մատենագրական եւ պատմաբանական փաստեր տարակոյս չեն թողուր այդ մասին: Եւ այդ իսկ է խաբար ժողովրդին զգացումին, որ մինչեւ այսօր իր տիեզերական սփիւռքին մէջ ալ դեռ իր եկեղեցական նախնայականութենէն անբաժան կը պահէ այդ տիպոսը, իրբեւ ամենէն արտաք

յայտիչ ստորագրելն իր հաւատքին հինաւորաց վաւերականութեան:

Ճշմարիտ քննադատութիւնը, այսինքն այն որ գիտէ պատմական վաւերագրներու եւ աւանդութեանց եւ զրոյցներու զատիւ մէջ կոտորող ոգին, չի կրնար այլ կերպ կերակացութեան յանգիլ:

Պատմութիւնը կը մնայ անցեալին կայունաճը սակայն: Ապրող եւ իրենց ապագային դիմող ժողովուրդներու համար բաւական չէ պարծիլ իրենց նախնեաց փառքերով: Ազգերն իրենց արժանիքը պէտք է ապացուցանեն ոչ թէ գերեզմանաքարերով, այլ իրենց առօրեայ կեանքէն աղբերացած բարութեան, սիրոյ եւ արդարութեան գործերով: «Առաքեալ» կը նշանակէ ճշմարտութեան եւ սիրոյ աստուածային պատգամաւոր: առաքելութիւնը այս պատգամաւորութեան պաշտօնն է. իսկ առաքելականութիւն՝ աստուածային պատգամաւորութեան այդ պաշտօնին կազմակերպուած գրութիւնը:

Մեզի համար հիմակ խնդիր պէտք է լինի ոչ այնքան այն՝ թէ առաքելական ենք պատմականօրէն, այլ ա՛յն մանաւանդ թէ Հիշ. եկեղեցին այժմ իսկ ունի՝ կամ կը պահէ՝ առաքելականութեան զիրքին բարոյական զօրութիւնը:

Ոչ ոք կրնայ ուրանալ թէ ան, անցեալին մէջ, զխաւարապէս իր ժողովուրդին ծոցին մէջ, եւ մասամբ նաեւ անկէ դուրս, շրջակայ ազգերու կեանքին մէջ արդիւնաւորած է իր առաքելական պաշտօնը: Բայց ի՞նչպէս համոզել ինքզինքնիս եւ ուրիշները թէ նոյն այդ կենսունակութիւնը, բարերար պատգամաւորութեան մը ձգտումն ու ոգին տակաւին կայ ու կը տեւ իր մէջ . . .

Եթէ գեղարուածք այս կառուցուածքը, որ իրբեւ Առաքելական Աթոռ կը բարձրանայ այս կամարներուն տակ, իր հովանիին ներքեւ ու շուրջը ապրող աւետարանական գործունէութեան մը խորհրդանշանը չէ՝ այսօր ալ, եթէ առաքելական տիպոսը ոսոկ պերճանք մը կամ պիտակ անուն մը միայն կը մնայ մեր եկեղեցիին հակտին վրայ, ընդունայն է պարծիլ առաքելականութեան պատմական եւ օրինական իրաւունքներու փառքերով:

Ոչ թէ մենք մեր նախնիքներով՝ այլ անոնց առաքելական հոգին է որ պէտք է բերելի եւ պարծի մեղմով, մեր եկեղեցւոյ եւ անոր նուիրապետական կազմին բոլոր մարդերուն մէջ եւ մենք իւրաքանչիւրին վրայ տեսնելով առաքելականութեան կոչումն ու շնորհը: առաքելութիւն՝ աշխարհի մէջ մեղքին դէմ, բնական կան կեանքին մէջ՝ բարոյականին ի նպաստ, առաքելութիւն՝ չարին դէմ, ինկամներուն սիրոյն, վիշտին դէմ՝ տառապողներուն մխիթարութեանը համար, առաքելութիւն՝ ի սէր մանկութեան, զատարարականութեան ի խնդիր:

Այն ատեն է որ պիտի կարենանք պարծիլ մեր եկեղեցիին եւ այս Ս. Աթոռին առաքելականութեամբ, ու երգել Բանաստեղծին հետ.

«Ըսէք ո՞ր ազգին՝ չորս առաքելներ
Երկնից Թագաւորն է զեպան զրկերը»